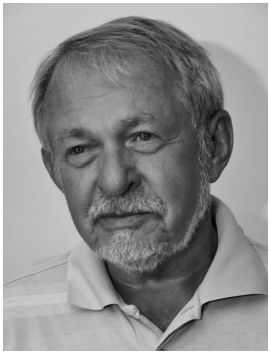

Michal Harpáň

Slovenskí vojvodinskí spisovatelia v Slovenských pohľadoch (1922 – 1945)

Po roku 1918, teda po skončení prvej svetovej vojny, dolnozemská vetva slovenského národa sa ocitla mimo materskej krajiny, v novovzniknutých štátoch – v Kráľovstve Srbov, Chorvátov a Slovincov (neskoršie Juhoslovanské kráľovstvo), v Maďarsku a v Rumunsku. Styky so Slovenskom sa neprerušili celkom, no štátne hranice predsa len urobili svoje. Preto dolnozemskí Slováci cítili výraznejšiu potrebu mať vlastné kultúrne organizácie (ktoré síce existovali aj pred rokom 1918). V Petrovci bol založený Kníhtlačiarsko-účastinársky spolok, začal vychádzať informačno-spoločenský týždenník Národná jednota, vyšlo aj niekoľko čísel študenského časopisu Svit, vyučovalo sa tu v slovenskom gymnáziu. V tridsiatych rokoch bola založená Matica slovenská v Juhoslávii, ktorá vydávala literárny časopis Náš život (neskôr premenovaný na Nový život).

Po skončení vojny ešte mnohí mladí študenti pokračovali v štúdiách v Československu a niektorí z nich tam aj natrvalo zostali pôsobiť. Medzi nimi bol aj petrovský rodák Andrej Mráz, ktorý často písal (a nielen v Slovenských pohľadoch) o slovenských autoroch z Juhoslávie: Čajakovi, Hurbanovi, Podhradskom, Martišovi, Ormisovi a iných. Dôležité sú aj Mrázove príspevky na tému slovensko-juhoslovanských kultúrnych a literárnych stykov. Ako redaktor propagoval v Slovenských pohľadoch literatúru srbskú, chorvátsku, slovinskú, písal o Ljubomirovi Marakovićovi, Meštrovićovom chápaní umenia, Ivovi Vojnovićovi, Jaroslavovi Malom, prekladal Cankara, Mladena Oreškovića, Iva Kozarčanina, Boška Novakovića, Josipa Badalića, skúmal Kukučínov život, pôsobenie a tvorbu na Brači (preložil spomienky Kukučínovej manželky, Branka Nižetića, Nikolu Ostojića). Dvojčíslo 6 – 7 z roku 1938 je celé venované juhoslovanským literatúram – Mráz v krátkej úvodnej stati *Priznanie* hovorí o tradíciách spolupráce Slovákov s juhoslovanskými národmi (Štúr a srbskí študenti, Haulík, Moyzes, Šulek u Chorvátov, juhoslovanské motívy u Sládko-

viča a Kalinčiaka, Kukučín na Bračí a i.), spomína na svoje gymnaziálne štúdiá v Novom Sade, keď chodil do profesorskej knižnice na novosadskom gymnáziu, ktorú vraj založil Šafárik a v ktorej našli rukopis jeho direktorskej reči žiakom, a keď profesor literatúry prikázal žiakom čítať Vajanského *Suchú ratolesť* vo Vučerićovom preklade. V tomto juhoslovanskom dvojčísle Slovenských pohľadov sú srbskí básnici Rade Drainac, Dušan Vasiljev (v preklade Ľuda Ondrejova), Milivoje Ristić a Milorad Panić-Surep (v preklade Ivana Minárika), chorvátski básnici Tin Ujević a Gustav Krklec (v preklade Ľuda Ondrejova), Gustav Krklec, Milan Begović a Mihovil Nikolić (v preklade Františka Votrubu), slovinskí básnici Anton Vodnik, Edvard Kocbek, Srečko Kosovel a Alojz Gradnik, poviedky Iva Andrića a Dušana Durovića (v preklade Andreja Vrbackého), slovinskí prozaici Ivan Pregelj a Miško Kranjec a spomínaní chorvátski prozaici Orešković a Kozarčanin (v Mrázovom preklade). Prehľadné štúdie pre Slovenské pohľady napísali Boško Novaković (*Srbská povojnová literatúra*) a Dr. Tine Debeljak (*Súčasná slovinská literatúra*).

Andrej Mráz roku 1939 uverejnil esejistickú monografiu *Odlomená vetva* o živote a diele Gustáva Maršalla-Petrovského. Dá sa povedať, že v Mrázovej rozsiahlej literárnohistorickej tvorbe je táto monografia akási najosobnejšia, napísaná v duchu esejistickej empatie k Maršallovi, čo si v Slovenských pohľadoch všimol aj recenzent tejto knihy Ján Marták: „Z Mrázovej knihy máme oprávnený dojem, že autor hľadal v Maršallovi-Petrovskom viac človeka ako spisovateľa. Preto vyznela jeho kniha tak teplo a srdečne. I kritika literárnych prác spisovateľových je pod veľmi výrazným vplyvom tohto momentu. Hneď za stručnými životopisnými dátami a náznakmi Maršallovej mimoliterárnej práce dáva Mráz tušiť dramatickosť jeho života, podmienenú i jeho vnútorným uspôsobením. Pri rozbore Maršallových noviel a čŕt ešte plastickejšie vyniká spisovateľova nepokojná duša, senzualistický búrlivák, narodený pod horúcim južným slnkom, kontrastuje príkro so spisovateľmi starokrajovými, najmä pri opise mileneckých vzťahov mladých hrdinov svojich noviel."

Medzi slovenských kultúrnych dejateľov dolnozemského/vojvodinského pôvodu od medzivojnového obdobia patrí aj Andrej Siráckу.[1] V tomto dvojčísle sa stretneme aj s jeho zaujímavou štúdiou *Miroslav Krleža v slovenčine* (*Na okraj románu Návrat Filipa Latinovicza a novely Čertov ostrov*), ktorá ukazuje nemalý zmysel autora pre interpretáciu literárneho diela. Siráckу sa neskoršie menej zaoberal literárnou kritikou. V medzivojnových Slovenských pohľadoch je ešte jedna ukážka záujmov mladého Andreja Siráckeho – „kaleidoskop z románu" *Skľavené ruky na širokej rovine* (50, 1934, 9, 521 – 529). Na základe navzájom nepospájaných úryvkov nemožno spoľahlivejšie súdiť Siráckeho prózu.

Z publikovaného možno len predpokladať, že sa autor pokúsil o širšiu románovú fresku slovenskej dediny v Báčke v období hospodárskej krízy. Z typologického aspektu Siráckeho próza pokračuje v intenciách dedinskej realistickej prózy, s náznakmi lyrizácie v opisoch. Oveľa neskôr časopis uverejnil rozsiahlejšie pásmo zo starších davistických textov, ktoré uvádza text vtedajšieho šéfredaktora Jána Števčeka *Možnosti socialistickej poézie*. Medzi textami, básňami a prózami, ktoré vybral a bibliografickou poznámkou vybavil Libor Knězek, je aj Siráckeho próza meditatívneho zamerania *Noc a deň* (87, 1971, 5, 16 – 20), pôvodne uverejnená v časopise Mladé Slovensko (V, 2. december 1922), odmenená na súbehu časopisu druhou cenou.

Do generácie juhoslovanských rodákov Mráza a Siráckeho patria aj Ján Čajak ml., Ján V. Ormis[2] a Andrej Vrbacký. Ján Čajak ml. sa v časopise zjavoval zriedkavejšie, a to v povojnových rokoch, zato Ormisova a Vrbackého spolupráca so Slovenskými pohľadmi je veľmi intenzívna. Ormis v časopise publikuje už roku 1926 (*Srbský hlas o Ľudovítovi Štúrovi*) a podobne ako Mráz nemalú pozornosť venoval slovenským spisovateľom z Juhoslávie a slovensko-juhoslovanským kultúrnym a literárnym stykom. Jeho texty sú väčšinou krátke poznámky a na vojvodinské reálie sa vzťahujú príspevky Jána Rovinova (44, 1928, 5, 347 – 348). Ormis predpokladá, že sa za týmto pseudonymom skrýva syn aradáčskeho kňaza a spisovateľa Leopolda Abafiho, ktorý sa podpisoval pseudonymom Rovinov, Branko Rovinov. Uverejnil kladný posudok knihy Dr. Jána Čaploviča (Dr. Ján Čaplovič: *Dejiny slovenského cirkevného sboru v Kovačici*, XLVII, 1931, 5, 350 – 351). Na cirkevnú tematiku sa vzťahuje aj ďalšia krátka Ormisova správa (*Slovenská evanjelická kresťanská cirkev augsburského vyznania v Kráľ. juhoslovanskom v slove a obrazoch.* Sostavil Adam Vereš, ev. biskup, XLVII, 1931, 6 – 8, 518 – 519). Aj v nasledujúcom ročníku má Ormis príspevky s kultúrnou tematikou Slovákov v Juhoslávii – uverejnil rozsiahlejší článok o Jánovi Kvačalovi (*Dr. Ján Kvačala*, XLVIII, 1932, 2 – 3, 177 – 184) a kratší posudok Lilgeho monografie o Starej Pazove (Karol Lilge: *Stará Pazova*, XLVIII, 1932, 7 – 8, 511 – 513). K osemdesiatinám Jozefa Maliaka uverejnil jubilejný článok (*Jozef Maliak osemdesiatročný*, 50, 1934, 2, 108 – 111), ktorý sa končí slovami: „Jozef Maliak vykonal i na národnom, i na literárnom poli peknú prácu. Zaslúži si rozpomienky pri osemdesiatke života, do ktorej kráča zdravý a rezký, nielen od Slovákov v Juhoslávii, ale i od nás na Slovensku." Ormis napísal aj posudok knihy Jána Kvačalu *Dejiny reformácie na Slovensku* (1935), v ktorom vyslovil poľutovanie, že „Kvačala nemohol uskutočniť svoju myšlienku, aby vypracoval i druhý sväzok (po rok 1918), na ten istý spôsob ako prvý. Druhý sväzok, týkajúci sa najväčšou čiastkou 18. a 19. storo-

čia, bol by mal pre celoslovenskú históriu ešte väčší význam ako uskutočnený prvý sväzok“ (prof. Dr. Ján Kvačala: *Dejiny reformácie na Slovensku*, 52, 1936, 2, 123 – 125).

Posudok Ormisovej knihy *Kultúrne snahy Slovákov v Juhoslávii* napísal autor pod skratkou R-r (Redaktor? – M. H.) (Dr. Ján V. Ormis: *Kultúrne snahy Slovákov v Juhoslávii*, 51, 1935, 10, 583). Má pripomienky na členenie knihy: „Metodicky by azda bol lepšie urobil, keby jednotlivých dejateľov bol rozoberal podľa povahy ich účinkovania, povedzme osobitne literátov, národnohospodárov, cirkevných spisovateľov, osvetových pracovníkov a podobne.“

Alexander Šimkovič napísal jubilejný článok k osemdesiatinám Jána V. Ormisa (*V službách literatúry*, 99, 1983, 6, 117 – 119). Stručne a s uznaním sa zmieňuje o Ormisových výskumných, kultúrno- a literárnohistorických, bibliografických, editorských záujmoch a uzaviera: „Pri spätnom pohľade na doterajšie dielo J. V. Ormisa sa nám môže vidieť, že jeho chápanie literatúry je jednostranné, že literatúra preňho predstavuje predovšetkým dokument národného života. V tomto chápaní sa nepochybne prejavil aj vplyv Jozefa Škultétyho, ktorý bol v istom zmysle jeho prvým učiteľom v oblasti literárnych výskumov. (...) Avšak toto ‚dokumentárne‘ chápanie literatúry vyplýva predovšetkým zo samej orientácie bádateľského typu J. V. Ormisa, upriameného na heuristiku, na pramene. A v tejto oblasti urobil jubilant kus naozaj záslužnej, užitočnej práce, vyznačujúcej sa spoľahlivými a presnými zisteniami.“

Písal o vydaniach v Juhoslávii (Národný kalendár, učebnice), o Adamovi Verešovi, Karolovi Lilgem, Jánovi Kvačalovi, Kutlíkovcoch, Albertovi Martišovi, Maríne Maliakovej, Jozefovi Holúbekovi, posudzoval práce Ivana Esiha, Ristu Kovijanića, chorvátske preklady Kalinčiakovej *Reštavrácie* a Kukučínovho románu *Dom v stráni*.

Andrej Vrbacký sa ako prekladateľ z juhoslovanských literatúr v medzivojnových Slovenských pohľadoch zjavuje len dva razy, no v povojnových rokoch je jedným z popredných prekladateľov a píše aj rozhľadené literárnokritické informácie o prúdeniach v týchto literatúrach. V tejto súvislosti treba napokon spomenúť *Miscellanea* Jána Čajaka ml., uverejňované v každom čísle roku 1971, ktoré zaujímavým, priam beletristickým spôsobom hovoria aj o kultúrnej a literárnej minulosti vojvodinských Slovákov (pod rovnakým názvom tieto texty knižne vyšli roku 1982). V prvej časti, nazvanej *Čítanie zo zelenej knihy* (87, 1971, 1, 112 – 115), s oduševnením píše o rukopisnej knihe, do ktorej svoje diela a poznámky zapisovali jeho starý otec štúrovský básnik Janko Čajak, Pavol Dobšinský, za ktorého sa vydala jeho stará matka, a otec Ján Čajak:

„Na poprednom mieste v otcovej bohatej knižnici – akoby na dochvat – stála do zelených dosák viazaná, kedysi zlatorezom vrúbená kniha. Z jej chrbátnika ešte i dnes možno vyslabikovať slovo Poézia.“ Na slovenskú Dolnú zem sa potom vzťahuje tretia časť *Ako toľkí iní...* (87, 1971, 3, 104 – 109), kde oduševnene, romantizujúco až idylizujúco píše o dolnozemských slovenských dejateľoch z 19. storočia (Emil Kolény, Michal Godra, Juraj Mrva), o ktorých mu rozprával otec: ten mu povedal, že keď počúval Mrvu, videl v ňom Homéra(!). V tom je Ján Čajak ml. predstaviteľom idylizujúcich náhľadov na dejiny dolnozemských Slovákov. Podobným spôsobom píše o letáku, ktorý sa zachoval v pozostalosti Karola Miloslava Lehotského (*História revolučného letáka*, 87, 1971, 4, 105 – 107). Najviac historickej záhady je v časti *Po stopách Janka Kráľa* (87, 1971, 6, 94 – 100). Je známe, že tento romantický básnik roku 1846 bol v Kulpíne v Báčke na panstve Stratimirovićovcov, ale ako prišiel (autorovi by najviac vyhovovalo, aby romantickým spôsobom prišiel na plti dolu Dunajom), s kým sa stretol a kedy a ako odišiel, nie je známe, a Čajak si priam vychutnával v udalostiach a príbehoch, ktoré sa stali „možno“. Ostatné časti sa nevzťahujú priamo na dolnozemských Slovákov.

Táto Čajakova kniha bola jeho posledná novonapísaná a mala veľký ohlas tak na Slovensku, ako aj vo Vojvodine. V Slovenských pohľadoch o nej písal Milan Pišút (Ján Čajak ml.: *Miscellanea*, 99, 1983, 8, 118 – 120). Od publikovania týchto esejí v Slovenských pohľadoch (Pišút ich žánrovo umiestňuje do literatúry faktu) do knižného publikovania ubehlo 11 rokov (1971 – 1982), takže do knihy pribudli niektoré časopisecky nepublikované (napríklad o obraze matky v súvislosti s Kraskovou básňou *Vesper dominicae*). Pišút o ňom píše, že „ako príslušník známej spisovateľskej rodiny a syn jedného z klasikov slovenskej realistickej prózy bol pamätníkom mnohých literárnych osobností. Stelesňoval kultúrne tradície Slovenska a slovenskej národnostnej menšiny v Juhoslávii. Ako taký mohol oživiť mnohé fakty z minulosti, ktoré by inak zapadli do zabudnutia.“

Už sme spomínali Slovákov z Juhoslávie ako prekladateľov z juhoslovanských literatúr – treba zdôrazniť, že ich činnosť vidíme vo funkcii mosta medzi literatúrami a kultúrami. V Slovenských pohľadoch sa táto funkcia naplno prejavovala. Už roku 1889 aradáčsky kňaz Leopold Branko Abafi preložil Njegošovu báseň *Onamo, onamo*, za ním prichádzajú ďalší prekladatelia z radov juhoslovanských Slovákov. Na prvom mieste treba vyzdvihnúť Vladimíra Mičátka ako jedného z najplodnejších prekladateľov z juhoslovanských literatúr do slovenčiny – knižne a v časopisoch preložil vyše 70 autorov. V Slovenských pohľadoch v rokoch 1908 – 1922 sa stretneme s jeho prekladmi pró-

zy Milana Budisavljevića, Josipa Kozarca, Ferda Šišića, Sima Matavulja (tri poviedky), Marina Bega, veselohry Kostu Trifkovića a článku Franja Bučara o Primožovi Trubarovi. Celá rodina Mičátkovcov sa totiž zaslúžila o rozvíjanie slovensko-juhoslovanskej spolupráce. Eržika Mičátková tiež prekladala: do Slovenských pohľadov preložila Ljubu Babića (Ksaver Šandor Gjalski), Janka Leskovara, Branislava Nušića a Ivana Cankara. Informovala slovenskú čitateľskú

Martin Kellenberger: Pozor, príroda

verejnosť o udalostiach a osobnostiach srbskej literatúry a kultúry. Cestovala do Belehradu k rodine Podhradského, aby napísala článok *Ako zomrel Jozef Podhradský* (XXXVII, 1919, 3, 192 – 194), písala o oslavách stého výročia narodenia Branka Radičevića (*Storočná slávnosť narodenia Branka Radičevića*, 40, 1924, 6 – 8, 478 – 479), na ktorých sa roku 1924 v Novom Sade a Karlovciach sama zúčastnila, napísala nekrológ novosadskému gymnaziálnemu profesorovi Grigorijovi Baruškovićovi, rodákovi z jej Kysáča, „ktorý hovoril dobre po slovensky a mal rád Slovákov“ (*† Grigorije Barušković*, 43, 1927, 12, 832 – 833), napísala nekrológy bratom Vladimírovi (*Za Vladimírom Mičátkom, Pamiatke milovaného brata posvácuje sestra*, 39, 1923, 2, 118 – 121) a Ľudovítovi

vo forme básne v próze (*Za bratom*, 27. júna 1928, 45, 1929, 1, 86 – 87). Báseň sa začína anaforou „Ach slnce vidovdanské...“ (pod hviezdičkou vysvetľuje: „Vidovdan, pád cárstva 1381, veľmi slávený v Kráľovstve SHS, 27. júna; vtedy mi odišiel brat“). Podobnú báseň v próze ako nekrológ uverejnila Eržika Mičátková pod názvom *Sladké oko sestrino* (XLVIII, 1932, 9B, 573). Nekrológ Ľudovítovi Mičátkovi napísal aj redaktor Slovenských pohľadov Štefan Krčméry v rubrike Kronika pod spoločným názvom *Naši mŕtvi* (44, 1928, 6 – 8, 526 – 527). Uverejnila aj nekrológ *† Vladimír Kutlík* (44, 1928, 3, 201 – 202). S článkom o Radivojovi Vrhovcovi, riaditeľovi gymnázia v Karlovciach a predsedovi Matice srbskej, v Slovenských pohľadoch sa zjavuje aj Štefánia Mičátková, Ľudovítova manželka. Písala o predsedovi Matice srbskej v Novom Sade Radivojovi Vrhovcovi (*Radivoje Vrhovac*, 45, 1929, 2, 115 – 118).

Literatúra

POÉZIA, PRÓZA, DRÁMA

Čajak, Ján: *Ecce homo!* (XXXVIII, 1922, 3, 130 – 142)

Čajak, Ján: *† Dr. Milan Savić* (XLVI, 1930, 3, 196 – 197)

Čajak ml., Ján: *Mišo* (85, 1969, 9, 27 – 33)

Hurban, Vladimír Vladimírov (VHV): *Milica Nikolićová* (38, 1922, 6 – 8, 321 – 351)

Hurban, Vladimír Vladimírov (VHV): *S. O. S.* (Spolok Obrodených Svätých, XXXIX, 1923, 146 – 161; 4, 196 – 207; 5, 257 – 270)

Hurban, Vladimír Vladimírov (VHV): *Homo sapiens* (XL, 1924, 11 – 12, 643 – 660)

Mičátková, Eržika: *Za bratom* (27. júna 1928) (45, 1929, 1, 86 – 87)

Mičátková, Eržika: *Sladké oko sestrino* (XLVIII, 1932, 9B, 573)

[Nepodpísané]: *Zomrel Ján Čajak* (60, 1944, 7 – 8, 505)

Siracky, Andrej: *Skľavené ruky na širokej rovine* (50, 1934, 9, 521 – 529)

ŠTÚDIE, ESEJE, ČLÁNKY, RECENZIE

Čulen, K.[onstantin]: *Dejepis Slovákov.* Napísal Janko Čajak (51, 1936, 11, 638 – 639)

K.[rčméry], [Štefan]: *Vzrast slovenského repertoáru* (XXXVIII, 1922, 6 – 8, 467 – 468)

Krčméry, Štefan: *Naši mŕtvi* (44, 1928, 6 – 8, 526 – 527)

Kurtha, Henrich: *Na jubileum Jána Čajaka* (XVIX, 1933, 12, 752 – 753)

Maliak, Jozef: *Michal Steigel* (40, 1924, 2, 100 – 112)

Maliak, Jozef: *Andrej Plachý* (43, 1927, 1 – 2, 91 – 101)

Marták, J.[án]: *Andrej Mráz: Odlomená vetva* (55, 1939, 12, 728 – 729)

Mičátková, Eržika: *Ako zomrel Jozef Podhradský* (XXXVII, 1919, 3, 192 – 194)

Mičátková, Eržika: *Za Vladimírom Mičátkom, Pamiatke milovaného brata posvăcuje sestra* (39, 1923, 2, 118 – 121)

Mičátková, Eržika: *Storočná slávnosť narodenia Branka Radičevića* (40, 1924, 6 – 8, 478 – 479)

Mičátková, Eržika: *† Grigorije Barušković* (43, 1927, 12, 832 – 833)

Mičátková, Eržika: *† Vladimír Kutlík* (44, 1928, 3, 201 – 202)

Mičátková, Štefánia: *Radivoje Vrhovac* (45, 1929, 2, 115 – 118)

Mráz, Andrej: *Ján Čajak: Únos a Pred oltárom* (XLV, 1929, 9, 585 – 587)

Mráz, Andrej: *Problémy súčasnej slovenskej dramatickej tvorby* (XLVI, 1930, 4, 259 – 264)

M.[ráz], A.[ndrej]: V. H. V.: *Kvitancia* (XLIII, 1931, 12, 805 – 806)

Ormis, Ján V.: *Ján Rovinov* (44, 1928, 5, 347 – 348)

Ormis, Ján V.: *Dr. Ján Čaplovič: Dejiny slovenského cirkevného sboru v Kovačici* (XLVII, 1931, 5, 350 – 351)

Ormis, Ján V.: *Slovenská evanjelická kresťanská cirkev augsburského vyznania v Kráľ. juhoslovanskom v slove a obrazoch.* Sostavil Adam Vereš, ev. biskup (XLVII, 1931, 6 – 8, 518 – 519)

Ormis, Ján V.: *Dr. Ján Kvačala* (XLVIII, 1932, 2 – 3, 177 – 184)

Ormis, Ján V.: *Karol Lilge : Stará Pazova* (XLVIII, 1932, 7 – 8, 511 – 513)

Ormis, Ján V.: *Jozef Maliak osemdesiatročný* (50, 1934, 2, 108 – 111)

Ormis, Ján V.: *Prof. Dr. Ján Kvačala : Dejiny reformácie na Slovensku* (52, 1936, 2, 123 – 125)

O.[mis], J.[án] V.: *Marína Maliaková sedemdesiatpäťroná* (51, 1936, 11, 629 – 630)

R-r.: Dr. Ján V. Ormis: *Kultúrne snahy Slovákov v Juhoslávii* (51, 1935, 10, 583)

Redakcia: *Преглед савремене словачке књижебности. Rozprava Jána Čajaka v Letopise Matice srbskej* (XXVI, 1906, 5, 324), –: *Pamiatka Jozefa Podhradského* (39, 1923, 6 – 8, 456 – 460), Rja: Ján Čajak: *Vtáčie hniezdo – vohľady – posledný deň* (XXIII – XXV sväzok Mazáčovej Slovenskej knižnice, 46, 1930, 2, 141)

Poznámky

1 Andrej Siracký (1900 Petrovec, Vojvodina – 1988 Bratislava) bol slovenský sociológ, filozof, politológ a komunista pochádzajúci z Vojvodiny. Po maturite na gymnáziu vo Vrbase roku 1921 sa prihlásil na štúdium filozofie na Karlovej univerzite v Prahe, ktoré ukončil získaním doktorátu roku 1926. Počas štúdia v Prahe sa zoznámil so slovenskými ľavicovými intelektuálmi a študentmi a pôsobil ako člen skupiny DAV. Po ukončení štúdia sa vrátil domov do Petrovca, kde učil s prestávkou na slovenskom gymnáziu až do roku 1948. V auguste 1948 sa presťahoval na Slovensko, kde začal pôsobiť na Univerzite Komenského a v Slovenskej akadémii vied. V našej práci si všimneme iba tie Siráckeho texty, ktoré sa týkajú slovenskej vojvodinskej society.

2 Ján Vladimír Ormis (3. jún 1903 Bingula – 18. apríl 1993 Bratislava) bol literárny historik, bibliograf dolnozemského pôvodu, ale po skončení štúdií zostal žiť na Slovensku. Tu budeme uvádzať iba jeho príspevky vzťahujúce sa na slovenskú dolnozemskú/vojvodinskú literatúru a kultúru.